पानी कर ऐन, २०२३

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२०२३।६।९

संशोधन गर्ने ऐन

१. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ २०३१।४।१८

⇒२. गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन (संशोधन) गर्ने ऐन, २०६६ २०६६।१०।७

२०२३ सालका ऐन नं. १६

पानी कर असूल उपर गर्ने व्यवस्थाको निमित्त बनेको ऐन

प्रस्तावना : प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम लाग्ने पानी करको रकम असूल गर्ने कार्य प्रणाली व्यवस्थित गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ।

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम "पानी कर ऐन, २०२३" रहेकोछ।

(२) यो ऐन नेपालभर लागू हुनेछ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "धारा" भन्नाले नेपाल सरकारले पाइप लाईनबाट वितरण गरेको पानी उपभोगको निमित्त जडान गरिएको धारालाई सम्झनु पर्छ।

(ख) "कर" भन्नाले प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम लाग्ने पानी करलाई सम्झनु पर्छ।

⇒ यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको, प्रशस्ती र अधिराज्य शब्द झिकिएको।

नेपाल कानून आयोग

(ग) "करदाता" भन्नाले दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम पानी कर तिर्ने कर्तव्य भएको व्यक्ति, फर्म वा संगठित संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "तोकिएको "वा "तोकिए बमोजिमको" भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको सम्झनु पर्छ ।

३. **कर यो ऐन अनुसार असूल गरिने**: साल बसाली वा कुनै एक सालको निमित्त कर लगाउने गरी कुनै ऐनमा व्यवस्था भएमा त्यस्तो कर यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरू बमोजिम असूल उपर गरिनेछ ।

४. **कर बुझाउने कर्तव्य**: (१) आफ्नो नाममा धारा दर्ता गराउने प्रत्येक व्यक्तिले सो धारा वापत यो ऐन र अन्य प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम लाग्ने करको रकम यस ऐनमा लेखिएबमोजिम बुझाउनु पर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर धारा जडान भएको महिनादेखि हिसाब गरी उपदफा (३) बमोजिम मासिक रूपमा बुझाउनु पर्छ ।

स्पष्टीकरण : सम्बन्धित महिनाको जतिसुकै गते धारा जडान गरिएको भए पनि सो पुरै महिनाको कर बुझाउनु पर्छ ।

(३) करदाताले प्रत्येक महिनाको सो कर महिना भूक्तान भएको अर्को महिनासम्ममा तोकिएको अड्डामा बुझाउनु पर्छ ।

तर, यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि बुझाउनु बाँकिरहेको कर यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई महिनाभित्र बुझाई सक्नु पर्छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि करदाताले उपदफा (३) मा लेखिएको म्यादभन्दा अगावै पेश्कीको रूपमा करको रकम बुझाउन चाहेमा जतिसुकै महिनाको पनि बुझाउन सक्नेछ ।

५. **अतिरिक्त शुल्क** : कुनै करदाताले दफा ४ को उपदफा (३) मा लेखिएको म्यादभित्र कर नबुझाई सो म्याद नाघेपछि बुझाउन ल्याएमा निजबाट देहाय बमोजिमको अतिरिक्त शुल्क समेत असूल उपर गरी कर बुझिलिनु पर्छ :-

(क) सो म्याद नाघेको १५ दिनभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको १० प्रतिशत,

नेपाल कानून आयोग

(ख) सो म्याद नाघेको १५ दिनपछि तर ३० दिनभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको २० प्रतिशत,

(ग) सो म्याद नाघेको ३० दिनपछि तर ३ महिनाभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको ५० प्रतिशत, र

(घ) सो म्याद नाघेको ९० दिनपछि तर ६ महिनाभित्र बुझाउन ल्याएको भए करको शत प्रतिशत ।

६. **पानीको वितरण बन्द गर्ने** : कुनै करदाताले दफा ४ को उपदफा (३) मा लेखिएको म्याद भूक्तान भएको ६ महिनासम्ममा पनि आफूले बुझाउनु पर्ने कर र दफा ५ बमोजिमको अतिरिक्त शुल्क नबुझाएमा निजको नाममा दर्ता रहेका धाराबाट दफा २ को खण्ड (क) मा उल्लेख भए बमोजिमको पानीको वितरण बन्द गरिनेछ ।

७. **बक्यौता बाँकी कर** : यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमहरू अनुसार असूल उपर गर्नुपर्ने बक्यौता पानी कर तोकिएको अड्डा वा अधिकारीले सरकारी बाँकी सरह प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम असूल उपर गर्नेछ ।

८. **धाराको नामसारी** : (१) कुनै करदाताको नाममा दर्ता भएको धारामा अरू कसैको हक हुन आएमा सो धारा आफ्नो नाममा दर्ता गराउन एक महिनाभित्र तोकिएको अड्डामा लिखित निवेदन दिनुपर्छ । सो म्याद नाघेपछि निवेदन दिएमा बढीमा रु १०।- दशसम्म तोकिएको अड्डाको हाकिमले जरिवाना गरी उपदफा (२) बमोजिम कारवाई गर्नेछ ।

(२) कसैले आफ्नो नाममा दर्ता भएको धारा अरू कसैलाई हक छाडी दिएमा आफ्नो नामबाट सो धाराको लगत कट्टा गर्न एक महिना भित्र तोकिएको अड्डामा लिखित निवेदन दिनुपर्छ । सो म्याद नाघेपछि निवेदन दिएमा तोकिएको अड्डाको हाकिमले बढीमा रु. १०।- दशसम्म जरिवाना गरी निजको नामबाट सो धाराको लगत काटिदिनु पर्छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कसैको निवेदन परेमा तोकिएको अड्डाले तोकिए बमोजिम आवश्यक जाँचबुझ गरी सो धारामा अरू कसैको दावी नदेखिए सो धारा निजको नाममा दर्तागरी दिनुपर्छ र अरू कसैको दावी परेमा तोकिएबमोजिम कारवाई गर्नुपर्छ ।

नेपाल कानून आयोग

९. **पानी कर नलाग्ने** : दफा ३ वा अन्य प्रचलित नेपाल कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको धारामा पानी कर लाग्ने छैनः-

(क) ✂... ... ...

(ख) नेपाल सरकारको अधिनस्थ घर, अड्डाखाना आदिमा जडान भएको,

(ग) सार्वजनिक शिक्षण संस्था, अस्पताल, पुस्तकालय, आनाथालय, धार्मिक संस्था मन्दिर, पाटी पौवा इत्यादिमा जडान भएको,

(घ) बाटो-घाटो वा पार्कमा सार्वजनिक हितको लागि रहेको,

(ङ) कसैले आफ्नो नामा दर्ता भएको धारा आफूले उपयोग नगरी परोपकारी, वा सार्वजनिक हितका लागि कुनै धार्मिक वा सामाजिक संस्था वा बाटो-घाटोमा राखेमा त्यसरी राखेको अवधिसम्म त्यस्तो धाराको,

(च) नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी आंशिक वा पूर्ण रूपले पानी कर नलाग्ने भनी तोकिदिएको।

१०. **सजाय** : कसैले यस ऐन वा अन्य प्रचलित नेपाल कानुनबमोजिम लाग्ने कर छल्ने नियत लिई तोकिएको अड्डामा दर्ता भएको धाराबाट बाहेक अरू कुनै प्रकारले दफा २ को खण्ड (क) मा उल्लेख भएबमोजिम वितरण भएका पानीको उपभोग गरेमा निजलाई तोकिएको अधिकारीको आदेशले रु. १,०००।- एकहजारसम्म जरिवाना वा ३ महिनासम्म कैद वा दुबै सजाय हुन सक्नेछ।

❁११. **पुनरावेदन** : दफा १० अन्तर्गत तोकिएको अधिकारीले सजाय गरेको आदेश उपर राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्नेछ।

१२. **नियम बनाउने अधिकार** : यो एनेको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न नेपाल सरकारले नियमहरू बनाउन सक्नेछ।

१३. **बचाउ** : यो ऐन वा यसक ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा लेखिएको कुरामा सोही बमोजिम र अरूमा प्रचलित कानुनबमोजिम हुनेछ।

✂ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन (संशोधन) गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको।
❁ राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ द्वारा संशोधित।

द्रष्टव्य : नेपाल कानून (संशोधन) ऐन, २०२४ द्वारा रूपान्तर भएका शब्दहरू :-
(क) "गजेट"को सट्टा "राजपत्र"
(ख) "अपलि "को सट्ट "पुनरावेदन"

नेपाल कानून आयोग